

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY VA O'RTA MAXSUS
TA'LIM VAZIRLIGI

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
INNOVATSION
RIVOJLANISH VAZIRLIGI

BOSHLANG'ICH TA'LIMG RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI TATBIQ ETISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI VA RIVOJLANISH OMILLARI

XALQARO ILMIIY-AMALIY ANJUMANI

MATERIALLARI

nihoyatda keng qo‘llanadigan ramziy obrazdir. Xalq orasida bu meva haqida alohida yaratilgan “Olmaginam” qo‘shig‘i juda mashhur.

Jiyda qiyosiy manba vazifasini o‘tagan parallelizimli qo‘shiqlarni ham ko‘p uchratish mumkin. Ularda jiyda, odatda, salbiy va kinoyaviy obrazlar bilan parallel keltiriladi. Sababi, u suvsiz, tabiiy sharoiti og‘ir yerlarda o‘sadi. O‘zidan (ayniqsa, gullaganda) inson uchun xavfli efir moyi chiqarib turadi. Bargining rangi yashil bo‘lmay, kulrangligi jihatidan sirli va g‘alati qabul qilinadi. Inson jiydada yomon ruhlar, shaytonlar makon quradi, deb tasavvur qiladi. Shuning uchun jiydaning tagida uzoq o‘tirish, uxlash taqiqlanadi. Hatto “shayton bor joyga boshqa yovuz kuchlar kirolmaydi” degan qabilda jiydadan shoxachalar sindirib olinib” ko‘z tegmasin” degan maqsad bilan uylarning peshtoqiga ilib qo‘yiladi. Shu yo‘l bilan yovuz kuchlar qo‘rqitiladi.

**Ariq bo‘yida jiyda,
Jiydaning guli mayda.
Hammaning yori uyda,
Bizning qalamqosh qayda?**

Qo‘shiqda beburd, bevafo yor obrazi jiyda obraziga parallel holda gavdalantirilmogda. Xalq fikrining badiiy – poetik bayoni uchun hamisha mos tushadigan, qulaylik tug‘diradigan obrazlarni qiyosiy manba sifatida tanlab oladi. Tanlangan qiyosiy manba lirik qahramon kayfiyatiga mos tushishiga ham e‘tibor beriladi. Jumladan, yuqorida keltirilgan qo‘shiqda ham xuddi shunday manzarani ko‘rish mumkin. Chunki jiyda mevasi sevib eyiladigan, shifobaxsh deb qaraladigan, ayni paytda, rangi, gulining hidi jihatidan uncha yoqtirilmaydigan daraxt bo‘lgani kabi bevafo yor ham har qancha sevimli bo‘lmasin, nafrat uyg‘otishi ham mumkin.

Xalqimizda jiyda daraxti turli xil ma‘nolarda tushuniladi:

- jiyda baxtli yashash, serfarzandlikka magik ta‘sir qiladi;
- jiyda daraxtida turli yovuz kuchlar to‘planadi;
- jiyda balo- qazolardan va yomon ko‘zlardan saqlaydi.

Shu sababli kelinchak ketayotgan aravaga jiyda gullarini ilishgan. Yomon ko‘zlardan va balo-qazolardan asrash maqsadida bolalarga jiyda danagidan yasalgan tumorlar taqish odatlari bugungi kungacha ham saqlanib qolgan.

Xulosa qilib aytganda, o‘zbek xalq she‘riyatida O‘zbekiston hududida o‘sadigan mevali va mevasiz daraxtlarning deyarli barchasi tilga olinadi, ammo olma, tut, jiyda, o‘rik, anor, bodom, olcha kabi sermeva va serurug‘ daraxtlar juda faol qo‘llaniladiki, genezisiga ko‘ra bu xususiyat ham hosildorlik va serfarzandlik g‘oyasi bilan bog‘llanadi.

Adabiyotlar:

4. Амонов Р. Қиссаи беди баланд, чанори пургул ва себи Самарқанд. – Душанбе: Маориф, 1980. – С. 52-60.
5. Мусакулов А. Ўзбек халқ лирикаси. – Тошкент: Фан, 2010. – Б.209.
6. Ўзбек халқ оғзаки ижоди. Хрестоматия. – Т.: Алоқачи, 2008. – Б.74.
7. Ўраева Д.С. Бўзлардан учган ғазал-ай. – Т.: 2004. – 124 б.

**БЎЛАЖАК БОШЛАНГИЧ СИНОФ ЎҚИТУВЧИЛАРИНИ ДАРСДАН
ТАШҚАРИ ТАРБИЯВИЙ ФАОЛИЯТНИ АМАЛГА ОШИРИШГА
ТАЙЁРЛАШ ЙЎЛЛАРИ**

Адиба Бахронова, БухДУ ўқитувчиси

Аннотация. Ушбу мақолада бўлажак бошланғич синф ўқитувчиларини дарсдан ташқари тарбиявий фаолиятни амалга оширишга тайёрлаш йўллари ҳақида фикр юритилган бўлиб, унда талабаларнинг тарбия назарияси ва методикаси курсини ўрганишидаги педагогик имкониятлари, стратегиялари баён қилинган.

Таянч сўз ва иборалар: ўқитувчи, дарсдан ташқари тарбиявий фаолият, педагогик шакллар, методлар, мустақил иш, топшириқ, ақлий қобилият, қизиқиш, педагогик амалиёт, илгор педагогик фикрлар, замонавий педагогик технологиялар, касбий фаолият хусусиятлари, тарбиявий функциялар.

Аннотация. В статье рассматриваются способы подготовки будущих учителей начальных классов к внеклассной образовательной деятельности, описываются педагогические возможности и стратегии учащихся в изучении теории и методики обучения.

Ключевые слова и фразы: педагог, внеклассная образовательная деятельность, педагогические формы, методы, самостоятельная работа, задание, умственные способности, интерес, педагогическая практика, передовые педагогические идеи, современные педагогические технологии, особенности профессиональной деятельности, воспитательные функции.

Annotation. This article discusses ways to prepare future primary school teachers for extracurricular educational activities, which describes the pedagogical opportunities and strategies of students in the study of the theory and methods of education.

Key words and phrases: teacher, extracurricular educational activities, pedagogical forms, methods, independent work, assignment, mental ability, interest, pedagogical practice, advanced pedagogical ideas, modern pedagogical technologies, features of professional activity, educational functions.

Ўзбекистон жамиятининг бугунги тараққиёт даражаси ва истиқболдаги ривожланиш имкониятлари янги таълим-тарбия тизимини ташкил этишни тақозо қилмоқда. Мазкур ўқув тарбия жараёнида ўқувчи ҳамда талабаларга жамият ҳаёти учун масъуллик, ватанпарварлик, фидоийлик, янги ғояларни илгари суриш каби сифатларни шакллантириш етакчи аҳамият касб этади. Натижада улар ўзлари ва касбий лаёқатларига нисбатан ишонч туйғусига эга бўладилар. Худди мана шу сифатларни шакллантиришга йўналтирилган узлуксиз таълим тизимини мазмунан ривожлантириш ва шаклан бойитишнинг ҳуқуқий меъёрий асослари Халқ таълими тизимини 2030 йилгача ривожлантириш Концепцияси[1], Олий таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепцияси[2], Илм-фанни 2030 йилгача ривожлантириш концепцияси[3]ларида ўз ифодасини топган.

Замонавий таълим тизимларининг ривожланиши шароитларида бошланғич синф ўқитувчисини тайёрлаш муаммосига эътиборнинг кучайиши жамиятнинг ёш авлод тарбиясига талабаларнинг орگانлиги ва педагогик ОТМ битирувчиларининг тарбиявий фаолиятга тайёрликлари даражаси ўртасидаги зиддиятларни бартараф этиш зарурати билан боғлиқ.

Тарбия жараёни мураккаб ва кўп қиррали ҳисобланади. Унинг муваффақиятлиги кўп жиҳатдан ўқитувчининг касбий компетентлиги ва педагогик маҳоратига боғлиқ. Айниқса бошланғич синф ўқитувчисининг роли аҳамиятлидир, чунки айнан ундан ўқувчиларнинг дунёқарашга оид ва ахлоқий йўналганликларининг асосларини тарбиялаш талаб этилади.

Аммо кузатишларимиз натижасида кўлга киритилган диагностик материаллар, уларнинг ишларидаги одатий қийинчиликлар таҳлиллари, талабаларнинг педагогик амалиётлари вақтидаги кузатишлар уларнинг тарбиявий

фаолиятга тайёргарлик даражаларининг етарли эмаслиги тўғрисида хулосага келиш имконини беради. Бўлажак ўқитувчилар ўқувчиларни тарбиялашга яхлит ёндашувнинг заруратини тўлиқ меъёردа англамайдилар, тарбиявий вазифаларни лойиҳалаш ва амалга оширишда кўпгина қийинчиликларга дуч келадилар, кўпинча тарбиянинг умумий мақсадларини аниқ педагогик вазиятларга кўчира олмайдилар, ҳақиқий шароитларда уларни амалий фаолият воситасига айлантира олмайдилар.

Бизнинг фикримизча, бундай ҳолатнинг сабабларидан бири бўлажак бошланғич синф ўқитувчилардан илғор педагогик фикрни, инсонпарварлик ғояларини ва замонавий педагогик технологияларни сифатли эгаллашни, тарбиявий фаолиятнинг қонуниятларини назарий англашни талаб этувчи бўлажак касбий фаолият хусусиятларининг тарбиявий функцияларини амалга оширишга уларни назарий ва амалий тайёрлашга номувофиқлиги ҳисобланади.

Уларни бошланғич синф ўқувчиларини тарбиялаш амалий тажрибасини англашга рағбатлантириш, педагогик билимларни уларни амалда жорий этиш даражасига кўчиришларини таъминлаш зарур. Биз ишлаб чиққан бўлажак бошланғич синф ўқитувчисини тарбиявий фаолиятга касбий тайёрлаш тизими талабаларда тарбия соҳасидаги фундаментал билимларни шакллантиришга, уларнинг тайёргарликларидаги назарий ва амалий компонентларнинг оптимал мувофиқлигини, битирувчиларнинг мактабнинг ўзгарувчан шароитларига қулай мослашишларини таъминлашга йўналтирилган.

Тарбия назарияси ва методикасини ўрганишда мустақил ишлар талабаларнинг тарбия муаммоларини чуқур ва ижодий ўзлаштиришларига, бўлажак ўқитувчиларнинг мактабда самарали амалий фаолият учун назарий билимларнинг ролига эътиборсизликларини енгитиш, ижодий фаолият тажрибасини шакллантиришга йўналтирилган. Талабаларнинг мустақил ишларини ташкил этишда ўрганилаётган фан тузилишида унинг ўрни, ҳажми ва мазмунини белгилаш муҳим бўлганлиги сабабли, биз томонимиздан маърузаларда ўрганишни талаб этувчи, тарбия соҳасидаги назарий қоидалар, асосий педагогик тоифалар ажратилган ва мустақил ўрганиш учун алоҳида мавзулар, аниқ масалалар белгиланган.

Мустақил бажариш учун турли мураккаблик даражасидаги ишлаб чиқилган топшириқлар талабаларнинг билиш-излаш фаолиятлари ва ижодий фаолликларининг аста-секин ўсишига кўмаклашади, уларнинг аудитория машғулотларига тайёргарликлари сифатини оширади. Топшириқлар асосида маълум мавзунинг етакчи назарий қоидалари ётади. Барча топшириқлар бир неча гуруҳларга ажратилган.

Биринчи гуруҳга назарий материални мустаҳкамроқ ва онгли ўзлаштиришга ёрдам берувчи, репродуктив ва репродуктив-ижодий топшириқлар киради: ўқитувчи томонидан тавсия этилган педагогик адабиётни ўрганиш, даврий нашрдан мақолаларни танлаш ва таҳлил қилиш, аннотация ва тақризлар ёзиш, таққослаш, фикрлаш, умумлаштириш учун топшириқлар.

Иккинчи гуруҳни ижодий-репродуктив хусусиятдаги топшириқлар ташкил этиб, улар назарий билимларни касбий-амалий фаолиятда қўллашни актуаллашишини таъминлайди. Бу мактабдаги кузатишлар ва олинган

натижаларни назарий асослаш, педагогик вазиятларнинг таҳлили ва моделлаштирилиши, тарбиявий жараённинг алоҳида томонларини лойиҳалаш учун топшириқлардир. Мазкур топшириқларнинг мажмуи педагог тарбиявий фаолиятининг моҳиятини акс эттиради. Уларни бажариш шунчаки назарияни билишни эмас, балки талабалардан шундай билимларни талаб этадики, уларга таяниб талабалар энг мақсадга мувофиқ амалий ҳатти-ҳаракатлар танловини амалга ошира оладилар. Масалан, “Тарбия методлари” мавзусини ўрганиш аниқ тарбия методларини, уларни танлашнинг педагогик мақсадга мувофиқлигини асослаш билан амалга оширишни талаб этувчи педагогик вазиятларни лойиҳалаш бўйича, ишонч, эркин танлов, муваффақият вазияти, фойдаланиладиган усулларга (“яширин ёрдам”, шахсий ўзига хослий, фаолият мотивини кучайтириш, “имконият бериш” ва ҳ.к.) асосан уларнинг турли вариантларини лойиҳалаш билан тарбиявий вазиятларни моделлаштириш бўйича топшириқларни бажариш билан боғлиқ.

Психологик-педагогик билимларни фаоллаштириш талабаларнинг тарбиявий вазифаларни аниқлашларига имкон беради. Бундай тарбиявий вазифаларни ечишда бундай вазиятларни, улардан фойдаланиш самарадорлиги шароитларини яратишга йўналтирилган.

Учинчи гуруҳга ижодий топшириқлар киритилади. Улар орасида талабаларнинг қизиқиш ва имкониятларини инобатга олиб, танлов учун таклиф этиладиган вариатив топшириқлар: ўқитувчининг тарбиявий фаолиятининг турли жиҳатлари бўйича замонавий илмий-педагогик адабиётлар шарҳини тузиш, маърузалар, рефератлар тайёрлаш ҳамда синфдан ташқари тарбиявий топшириқлар конспектларини ишлаб чиқиш бўйича мажбурий топшириқлар мавжуд.

Топшириқлар лаборатория-амалий машғулотлар ва коллоквиумлар мавзулари билан бевосита боғланган бўлиб, бу ўқитувчига талабаларнинг мустақил ишларининг оператив назоратини амалга ошириш имконини беради ва аудитория машғулотларининг амалий йўналганлигини таъминлайди.

Топшириқлар тизими бўйича ишлар амалий машғулотларда педагогик вазифаларни ечиш, мунозаралар, технологик ва дидактик ўйинлар, тренинглар ўтказиш билан тўлдирилади. Улар орасида талабалар аудиториясида синфдан ташқари тарбиявий машғулотларни “ижро этиш” алоҳида ўрин эгаллайди, бу эса мактаб ғаетининг одатий шароитларини, оптимал ечимни топиш ва қабул қилиш талаб этиладиган ностандарт вазиятларни моделлаштириш орқали талабаларни мактабга яқинлаштириш имконини беради.

Бундай амалий машғулотларнинг консултациялари ва тайёргарлигида, шунингдек кейинги ўз-ўзини таҳлил қилиш ва ўтказилган тарбиявий ишларнинг ёки парчаларининг муҳокамасида талабаларнинг эътиборлари синфдан ташқари тарбиявий машғулотлар мақсадларини аниқ белгилаш, унинг мазмунини қўйилган мақсадларга мос равишда, ўқувчиларнинг ёш ва қизиқишларини инобатга олган ҳолда ишлаб чиқиш, қизиқарлилик элементларидан ва эмоционал қўллаб-қувватлаш усулларида фойдаланишга қаратилади.

Бўлажак бошланғич синф ўқитувчиларини тарбиявий фаолиятга кейинги жалб этиш, амалий тажрибани тўплаш ва унинг назарий ўзлаштирилиши узлуксиз педагогик амалиёт давомида содир бўлади.

Мазкур амалиётнинг мақсадли установкалари ва вазифалари унинг ички динамикасини акс эттиради ва талабаларда бошланғич синф ўқувчиларини тарбиялаш соҳасидаги касбий кўникмаларни дастлабки шакллантириш билан боғлиқ. Талабаларга ўқитувчининг тарбиявий фаолиятининг турли жиҳатларини кузатиш ва ижодий таҳлил қилиш, тарбиянинг назарий материали ва амалий вазифаларини ечиш тажрибаси ўртасидаги алоқадорликни ўрнатиш, ўқитувчи раҳбарлиги остида амалий машғулотларда олдиндан ишлаб чиқилган синфдан ташқари тарбиявий машғулотларни мустақил ўтказиш имконияти тақдим этилади. Талабаларнинг амалий тарбиявий фаолиятда иштирокларида унинг педагогик назария билан уйғун алоқадорлиги шароитида тарбиявий жараёнга таҳлилий ёндашувни ривожлантиради, педагогик тафаккурни шакллантиришга ёрдам беради, ижодга ундайди.

Шу тариқа, бўлажак бошланғич таълим ўқитувчиларини тарбиявий фаолиятга тайёрлаш тузилишли-технологик харитасидан фойдаланиш билан «Тарбия назарияси ва методикаси» курсини ўрганиш бўйича аудитория машғулотлари (маърузалар ва амалий машғулотлар) ва аудиториядан ташқари мустақил ишларни ҳамда узлуксиз педагогик амалиётни қамраб олувчи тизимни ифодалайди. Мазкур тизим ташкил этувчилари мантиқан ўзаро алоқадор ва умумий кўринишда бўлажак ўқитувчиларда зарурий билим доирасини шакллантириш ва улардан амалиётда фойдаланиш кўникмаларини ҳосил қилишга йўналтирилган. Мазкур билимлар ва кўникмаларнинг интеграциясига бешинчи ва олтинчи семестрлардаги узлуксиз педагогик амалиёт хизмат қилади.

Талабаларни бошланғич синф ўқувчиларини тарбиялашга келгуси тайёрлаш юқори курсларда бир-бирини уйғун равишда тўлдирувчи “Мақтаб тарбия тизимлари” танлови курси, талабаларнинг ўқув-тадқиқотчилик ишлари ва саккизинчи ҳамда тўққизинчи семестрлардаги ўқув педагогик амалиётлари доирасида амалга оширилади. Танлов бўйича курс мавзуси тасодиқий ҳисобланмайди. Замонавий мактабнинг тарбиявий имконияти унда ўқувчиларнинг шахсий ривожланишларига йўналтирилган, инсонпарвар тарбиявий тизимни яратиш асосида самарали амалга оширилиши мумкин.

Инсонпарварлик хусусиятидаги миллий тизимлар ўтмишда мавжуд бўлган, ҳозирги кунда амалда қўлланади, улар амалга оширилиб, ривожлантирилади, қайта тузилади. Ҳозирги вақтда мавжуд бўлган турли-туман тарбиявий тизимларни фарқлаш олиш, уларнинг ривожланиш мантиқини тушуниш, мактаб ҳаётида муваффақиятли кириш, унинг тарбиявий тизимининг ғоялари ва кадриятларини қабул қилиш учун бўлажак ўқитувчилар тарбиявий тизимларнинг шаклланиши ва ривожланишининг умумий қонуниятларини билишлари ва шу билан биргаликда уларнинг ўзига хослигини, улар юзага келган шароитлар доирасидаги уларнинг хусусиятларини тушунишлари зарур. Шунинг учун талабаларнинг “Тарбия назарияси ва методикаси” курсини ўрганиш давомида эгаллаган, тарбиявий тизимларнинг назарияси ва амалиёти бўйича дастлабки билимлари ўзини ривожланиши ва такомиллашини талаб этади.

Танлов бўйича курснинг мазмунида тарбиявий тизимларнинг концептуал асослари, тарбиявий тизим моделини ишлаб чиқишнинг методик жиҳатлари, уни инсонпарварлаштириш шарт-шароитлари очиб берилади. Назарияни ўрганиш жараёнида талабаларнинг эътиборларини тарбиявий тизимларни яратишнинг тарихий тажрибасига жалб этиш, уларнинг асосида ётувчи ғояларнинг бугунги кундаги ҳақиқий тажриба билан ўзаро алоқадорлиги ва узлуксизлигини кўришга кўмаклашиш зарур. Бунга талабалар томонидан миллий ва хорижий мактаб тарихидаги инсонпарвар тарбиявий тизимлар тўғрисида, уларнинг замонавий тарбиявий тизимлар билан қиёсий тавсифлари тўғрисида реферат тайёрлашлари ёрдам беради.

Танлов бўйича курснинг асосий вазифаси нафақат талабаларнинг тарбиявий тизимлар назарияси соҳасидаги билимларини чуқурлаштириш ва кенгайтириш, балки бўлажак ўқитувчиларни уларни яратиш амалиётига жалб этиш ҳам ҳисобланади. Талабалар турли тарбиявий тизимларни таҳлил қилиб, уларнинг моҳиятли тавсифларини аниқлайдилар, улардан ҳар бирининг ўзига хослигини англайдилар. Бундай таҳлил ва кейинги мунозаралар олимлар, амалиётчи педагогларнинг мактаб ва тарбиявий тизимга турли қарашларини тушунишга ёрдам беради, у ёки бу педагогик ғоялар ва амалларнинг мақсадга мувофиқлиги тўғрисида ўйлашга ундайди, педагогик жамоаларнинг тарбиявий тизимларни яратишга ижодий ёндашувларини кўриш имконини беради.

Ўқувчиларнинг ўз-ўзини аниқлаш мактабининг тарбиявий тизими концепцияси доирасида курс ишларининг қуйидаги мавзулари таклиф этилади: “Тарбияда шахсий-йўналтирилган ёндашув бошланғич синф ўқувчиларининг ўз-ўзини ривожлантириш шарти сифатида”, “Дарснинг ноанъанавий шакллари ўқувчиларнинг билишга оид мустақилликларини ривожлантириш воситаси сифатида”, “Қўшимча таълим тизимида ўқувчиларнинг шахсий ривожланишлари”, “Бошланғич синф ўқувчиси таълимда ўзини-ўзи амалга ошириши учун шароитларни яратиш мақсадида ўқитувчи ва оиланинг ўзаро ҳамкорлиги”, “Коррекцион синфларда болага индивидуал ёндашув” ва ҳ.к.

Аждодларимиз мероси воситасида миллий маданиятни ривожлантириш Ўзбекистон республикаси давлат сиёсатида устивор ўрин эгалламоқда. Мазкур ёндашув Миллий маданиятни янада ривожлантириш концепцияси[4]да ўзининг ёрқин ифодасини топган. Ўқувчиларнинг ахлоқий ривожланишлари тарбиявий тизимлари концепциясининг ўзига хослиги курс ишларининг қуйидагича мавзуларида акс этган: “Гўзаллик ва яхшилиқнинг ўзаро алоқадорлиги бошланғич синф ўқувчиларида инсонпарварликни тарбиялаш воситаси сифатида”, “Мактабнинг тарбиявий тизими шароитларида бошланғич синф ўқувчиларида ахлоқий маданиятни шакллантириш”, “Бошланғич синфдаги дарсларда ўқувчиларни ахлоқий қадриятларга жалб этиш усуллари”, “Ўлкашунослик материаллари асосида ўқувчиларда фуқаролиқни тарбиялаш”, “Дам олиш шароитларида бошланғич синф ўқувчиларини миллий анъаналарга жалб этиш” ва ҳ.к. Индивидуал мавзулар бўйича тажриба-синов ишлари талабаларнинг мазкур мактаблардаги педагогик амалиётлари даврида амалга оширилади.

Талабаларнинг тадқиқотчилик ишлари ва педагогик амалиётлари билан биргаликдаги махсус курсни ташкил этиш бўлажак ўқитувчиларга шахсий

тарбиявий тизимларини куриш мақсадида, мактабнинг педагогик жамоаси томонидан олиб бориладиган тадқиқотчилик ишларининг иштирокчиси бўлиш имконини беради, шахсий ижодий имкониятларини аниқлашга кўмаклашади.

Умуман олганда, бундай тайёргарлик талабаларда мактаб тарбиявий тизимлари назарияси ва амалиёти соҳасидаги фундаментал билимларини шакллантиради ва бу университет битирувчиларининг тарбия соҳасидаги касбий компетентликлари асосини эгаллашларига ҳамда уларнинг замонавий мактаб шароитларига муваффақиятли мослашишларига ёрдам беради.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 29 апрелдаги “Халқ таълими тизимини 2030 йилгача ривожлантириш Концепцияси” тўғрисидаги ПФ-5712-сонли Фармони. <https://lex.uz>

2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 8 октябрдаги “Ўзбекистон Республикаси олий таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида”ги ПФ-5847-сон Фармони. <https://lex.uz>

3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 29 октябрдаги “Илм-фанни 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида”ги ПФ-6097-сон Фармони. <https://lex.uz>

4. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 28 ноябрда “Ўзбекистон Республикасида миллий маданиятни янада ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида”ги ПҚ-4038-сон қарори. <https://lex.uz>

SINFDAN TASHQARI O‘QISHDA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNI QO‘LLASH MAZMUNI

*Dilova Nargiza Gaybullaevna
pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (Ph.D), dotsent
Buxoro Davlat Universiteti*

*Raxmatullayeva Nilufar Komiljonovna
Buxoro Davlat Universiteti “Maktabgacha
va boshlang‘ich ta‘lim” 2-kurs magistranti*

Kalit so‘zlar: *Boshlang‘ich, o‘qish, sinfdan tashqari, o‘quv material, tarbiya, lug‘at, asar tahlili, ertak, hikoya.*

Annoatsiya: *Mazkur maqolada sinfdan tashqari o‘qish darslarining mazmuni, uni tashkil etish shakllari va foydalaniladigan pedagogik texnologiyalar birliklari aks etgan. Ertak, hikoya ustida ishlash mazmuni to‘liq ochib berilgan.*

Ключевые слова: *элементарная, внешкольная, учебный материал, обучение, чтение, словарь, анализ работы, сказка, рассказ.*

Аннотация: *В статье описывается содержание внеклассной деятельности, формы организации и единицы применяемых педагогических технологий. Подробно разъясняется содержание работы над сказкой.*

Keywords: *Elementary, extracurricular, study material, education, reading, dictionary, work analysis, fairy tale, story.*

Annotation: *This article describes the content of extracurricular activities, forms of organization and units of pedagogical technologies used. The content of working on a fairy tale is fully explained.*

XXI asrda dunyoning rivojlangan davlatlarida ta‘lim mazmunini modernizatsiya qilishning asosiy yo‘nalishlaridan biri sifatida ta‘limda kompetensiyaviy yondashuvni

vositasi sifatida axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va raqamli texnologiyalarni qo'llash nazariyasi va metodologiyasining dolzarb muammolari muhokama qilinadi. Ta'lim va tarbiya jarayonida raqamli texnologiyalarni qo'llash maktabgacha yoshdagi bolalar yutuqlarining kafolatlari va keyinchalik maktabda muvaffaqiyatli o'qish kafolatlari haqida so'z yuritilgan.

Kalit so'zlar: axborot kommunikatsion texnologiyalar, raqamli texnologiya, kognitiv faoliyat, hissiy idrok, germenevtika, maktabgacha ta'lim, boshlang'ich ta'lim, raqamlilashtirish, ta'lim, virtual dunyo, rivojlanish, globallashtirish, motivatsiya, integratsiya.

Аннотация: В статье рассматривается роль цифровых технологий в интеграции всех сторон нашей жизни, включая интеграцию дошкольного и начального образования, проблемы цифровизации. Перечислены плюсы и минусы внедрения цифровых технологий при интеграции дошкольного и начального образования, особенности и возможности дошкольного образования, значение цифровых технологий в дошкольном и начальном образовании, требования к их рациональному и эффективному использованию. В статье рассматриваются актуальные вопросы теории и методологии информационно-коммуникационных технологий и использования цифровых технологий как современного инструмента учебного процесса, повышающего познавательную активность, мировоззрение и мотивацию детей дошкольного и младшего школьного возраста, что является важной потребностью сегодняшнего современного эпохи глобализации. Использование цифровых технологий в обучении и воспитании - залог успеха дошкольников и залог успешного обучения в школе.

Ключевые слова: информационные и коммуникационные технологии, цифровые технологии, познавательная деятельность, эмоциональное восприятие, герменевтика, дошкольное образование, цифровизация, образование, виртуальный мир, развитие, глобализация, мотивация, интеграция.

Annotation: The article discusses the role of digital technologies in the integration of all aspects of our life, including the integration of preschool and primary education, the problems of digitalization. The pros and cons of the introduction of digital technologies in the integration of preschool and primary education, the features and possibilities of preschool education, the importance of digital technologies in preschool and primary education, the requirements for their rational and effective use are listed. The article discusses topical issues of the theory and methodology of information and communication technologies and the use of digital technologies as a modern tool of the educational process that increases the cognitive activity, worldview and motivation of children of preschool and primary school age, which is an important need of today's modern era of globalization. The use of digital technologies in teaching and upbringing is the key to the success of preschoolers and the key to successful schooling.

Keywords: information and communication technologies, digital technologies, cognitive activity, emotional perception, hermeneutics, preschool education, digitalization, education, virtual world, development, globalization, motivation, integration.

O'zbekiston bugungi kunda rivojlangan davlatlar qatori raqamli davrga o'tmoqda va bu bilan bog'liq o'zgarishlar aksariyat hollarda, ishlab chiqarish sohalarda, uy-joy kommunal xo'jaligida, savdo va boshqa sohalarda aniq ko'rinmoqda. Hozirgi kunda biz o'z hayotimizning asosiy qismini virtual dunyoga o'tkazayapmiz: kompyuterlar, noutbuklar, planshetlar, smartfonlar va boshqa moslamalar. Biz u yerda suhbatlashamiz, do'stlar orttiramiz, ishlaymiz, fotosuratlar almashamiz, taassurotlar, fikrlarimizni bo'lishamiz, o'yinlardan foydalanamiz, tomoshabop filmlar ko'ramiz, "like"lar bosamiz, ma'lumotlar joylashtiramiz. Axborot resurslarining barcha toifadagi fuqarolar hayotiga - yosh bolalardan tortib, nafaqaxo'rlargacha kirib borganligi - axborot texnologiyalari zamonaviy jamiyatni qiziqtirgan barcha muammolarni hal qilishga qodir degan fikrni shakllantiradi.

Zamonaviy raqamli texnologiyalar butun dunyo bo'ylab barcha ta'lim muassasalarini rivojlantirish uchun yangi vositalarni taqdim etadi. Raqamlashtirish,